

NÉPNEVELŐ

A KATHOLIKUS TANÍTÓSÁG HIVATALOS LAPJA

Megjelenik minden vasárnap — Elő-
fizetési ára egész évre 8 korona, félévre
4 korona, egyes szám ára 30 fillér. —
Szerkesztőség: Budapest, Szentkirályi-
utca 28. szám. — Telefon: 52—31. —
Kéziratokat nem küldünk vissza.

SZERKESZTŐ:
EMBER KÁROLY
SEGÉDSZERKESZTŐ:
WOHLMUTH ERNŐ
KIADÓTULAJDONOS:
SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

Megkapja e lapot minden katolikus
népoktatási intézet egy példányban
ingyen. Ily kérelmek az egyházmegyei
főtanfelügyelőség útján intézendők a
Szent-István-Társulat igazgatóságához,
Budapest, Szentkirályi-utca 28.

A tanítók egyévi önkéntessége.

Irta: *Hegedüs Zoltán.*

Törvénybe iktattatott a tanítók köteles egy évi katonai szolgálata. A 8 hetes póttartalékos szolgálati idő, melyre eddig a tanítóság kötelezve volt, ma csak kivételes esetekben, pl. családfenntartás — engedhető meg. A tanítóság képzettsége folytán meg fogja állani helyét s az önkéntesi év leteltével, a végcélul kitűzött tisztvi vizsga követelményeinek meg fog felelni.

Magát a tény, mely a tanítókat az önkéntesi év szolgálatára kötelezi, egyrészt a tanítóság, másrészt az állam, az ország érdekei szempontjából lehet vizsgálni, bírálat tárgyává tenni.

A tanítóság, ha a mérleg serpenyőit pusztán a nyereség és veszteség szempontjából nézzük, gondolkozás nélkül arra az eredményre jutunk, hogy vesztett. Vesztett időben, vesztett anyagi és szellemi áldozatokban.

De ez a veszteség csak látszólagos!

Nagy áldozat az egy év, 8 héttel szembeállítva, de azok az eredmények, amelyek az egy évi szolgálattal kapcsolatban, a tanítóság, de különösen az állam, a haza érdekeinek előmozdítására szolgálnak, jóval felülmúlják ezen áldozatokat.

8 hetet leszolgálni, csupán fizikai fáradságot okozott. Az idő eltelt s aszerint amint jó, avagy rossz parancsnoka, vezetője volt a tanítócsapatnak: egy kellemes, kellemetlen epizód maradt emlékezetében.

De semmi katonai tudás!

Az epizódot, ha kellemes, ha kellemetlen volt is, igyekezett mindenki kitörülni még az emlékezetéből is. Se a hadsereg, se a tanítóság nem nyert semmit: időpazarlás volt.

A tanítóságra lealázólag hatott e szolgálat, melynek tartama alatt sok paraszt káplárnak basáskodásait kellett nagy türelemmel zsebreraknia, mert ez a tanítóban csak az utolsó katonát: a póttartalékost látta.

És ha megesett, amint gyakran történni szokott: hogy falujabeli altisztje akadt a tanítónak, no akkor volt csak még hadd el hadd! Mert már no, hogy ez meg ne mutassa, hogy itt ő az úr s aztán otthon el ne mondhasa a pajtásoknak, no meg a lányoknak, mint szalutált neki a tanító s mint ugratta s fektette hasra... másként el sem képzelhető. És nem ártott-e a tanítóság tekintélyének, a nép szemében, a tanító alárendeltsége még a káplárral szemben is?

Az új törvény nagy áldozatot kíván a tanítóságtól!

De az elért tisztvi állás tekintélyt ad a társadalomban. Bezzeg nagy tisztelettel gondol a káplár úr még a civilben is, az ő hadnagy urára.

No de ez csak egy elenyésző csepp, más eredményekhez képest, melyet a magyar tanítóság elérhet, nem annyira a maga, mint hazája szolgálatában.

Az egy év nagy idő. Az elméleti és fizikai munkák tömege vár az önkéntesre!

A tisztvi rang, mely ma majdnem minden katonaviselt s a tanítói kvalifikációval hasonló végzettségű embernek tulajdona, a tanítóság birtokában egészen más értékű.

Nem a tanítót, mint egyént értem, hanem a foglalkozását illetőleg. A hadsereg ujja születését jelenti az új törvény megvalósulása, ha annak konzekvenciáit is helyesen vonják le.

Az iskolai zászlóalj, gyermekágyukban elhunytak. A honvédelmi miniszternek egy kijelentése meghuzta a lélekharangot: kimúlt, mielőtt testet öltött volna! Némi igazság volt is a dologban, ma, mikor a tanítóság mint a katonai gyakorlatokban, laikus, a céllövészetben szintén, így mint ahhoz nem értő, esetleg igyekezetével talán még helytelen képzésben is részesítette volna az ifjúságot. De a jövőben, ha minden iskolához jut egy képzett tartalékos tiszt, a testgyakorlatok óráit fel kell emelni s az elemi és ismétlő, sőt az ipariskolai tanuló-ifjúságnál is be kell hozni, gyakorlati úton, a katonai rend-, menetgyakorlatokat s különösen a felső iskoláknál: a céllövészetet.

A katonai két évi szolgálati időnek is nagy előnyére válna, ha úgyszólván előképzett s a lövészetben jártas legénységet nyerne, mely nem remegve markolná meg az előtte teljesen ismeretlen, félelmetes fegyvert. Hiszen nincs mit titkolni, hadseregünk legénysége a céllövészetben nem áll a kívánt nívőn! Harciaszati céllövészet alkalmával tapasztalható, hogy az éles lövések mily kevés találati százalékot mutatnak. Pedig ezek az álló céltáblák vissza sem lönek, nincs mit félni tőlük s így nem a félelem, de a célzásban való járatlanság az oka a silány eredménynek. A katonai kiképzésben, annak sokoldalúsága miatt, ma még nem fordíthatnak elegendő időt a céllövészetre. Igaz, hogy napirenden vannak célratartási gyakorlatok; lövés nélkül. A legény tulnyomó része, tekintettel arra, hogy az eredmény amugy sem konstáltható, nem is veszi komolyan a dolgot, vállalhoz emeli fegyverét, a célra tartja, de eszé ágában sincs szemével is megkeresni a célt. Éles lövésben pedig alig egy párszor gyakorolja magát a legénység. Nincs

módja megszokni a lövés éles hangját, annak lökérejt, aravas, — biztos, nyugodt lehúzását. A legtöbb megrantja a ravaszt s a lövést várva még szemét is behunyja, az eredmény természetesen: nulla! De nemesak a mi hadseregünk, de Európa többi államainak hadseregei is, a rövid katonai szolgálati idő miatt, nem képesek a legénységet céllovészethez kellően kiképezni. Innen van az, hogy millió éles lövés durran el a harcokban s a találat a minimális százalékot éri el. Már pedig nem a nagy hangzavar, a dörgések tömkelege és száma, hanem a találatok eredménye döntik el a csaták sorsát.

Ha jó lövészeket, nyugodt és biztos kezű és szemű csatárokat akarunk a hadsereg részére képezni, bizony a serdülő és fogékony ifjúsággal meg kell ismertetniünk a fegyverkezelés módját s a célzás szabályait.

Csakis a biztos kéz, a biztos szem, a nyugodt öntudat, mely ismeri fegyverének hatását s a találat értékét, adja meg az önbizalmat, melyre oly nagy szüksége van a csatában a legénységnek.

A fegyver biztos kezelése szüli az önbizalmat, a bátorságot. Jó lövő nem puffogat hiába. Célba vesz! Mig rossz lövő ész nélkül puffogat, a süri lövések zajában keresi menedékét.

Föl kell emelni a népkulturát! A legénység tudása, műveltsége, önálló gondolkozása, megsokszorozítja a hadsereg erejét.

Elvész a vezényszó, elvész minden irányítás a nagy dörgések közepett.

Minden ember önállóan cselekszik a nagy hangzavarban. Műveltsége, gondolkozása s tudása vezeti a terep kihasználása, lövéseinek irányításában. Szóval az egyénisége lép előtérbe. Műveletlen, nagy tömegek ilyenkor kormányozhatatlanok, kész martalékaik az ellenségnek. Vita tárgyat nem képezheti, hogy a lövések eredményei döntők minden ütközetben. Így lövészek képzése a legfőbb célja minden hadseregnek. Az e tekintetben elért csekély eredmény annak tulajdonítható, hogy a célzás biztonsága huzamos gyakorlatot kíván, melyre a rövid katonai szolgálat nem nyújthat elegendő időt.

Azért kellene állami támogatás mellett felállítani már az elemi iskolában a katonai zászlóaljkat. A katonai rendgyakorlatok: lépés, fordulatok, menekés, szakasz-századgyakorlatok, fegyverfogások, célratartási és fegyverforgatási gyakorlatok a gyermekek előtt rendkívül kedvesek. Egészségi szempontból is hasznosak. Nevelési s fegyelmi oldalról vizsgálva a kérdést, a rendre, tisztaságra, igazmondásra és engedelmségre s az egyenes jellemképzésre kitűnő hatással vannak. Ha 10—12 éves korában a gyermek megismerné a fegyver kezelését, a lövés eredményét, nem tekintené többé játékszernek s megszűnnének a ma napirenden előforduló szerencsétlenségek is.

Katonatiszt-tanító hazafias nevelése beleplántálna a haza szeretetét, a haza védelmét. E szent célnak egy nemes symbolumát a fegyverben látna a növendék, mely erősséget, védelmet nyújt nemzetnek, ha támadás éri szeretett hazáját! Az ifjúságban az önérték, az erős jellem s a bátor önfeláldozó hazaszeretet büszke lángja erős gyökeret verne s reátermett öntudatos ifjú egyéneket nyerne hadseregünk a magyar ifjúságban.

A magyar ifjúság ereiben őseink kuruc vére esőgedez, a katonai erényekben mindig tündöklött a magyar.

Ezer év alatt védője, bástyája volt a keletről jövő

hordák ellen a nyugat kulturájának és sohasem tulajdonképpeni létszáma, hanem ereje, vitézsége és bátorsága vitte diadalra hármas szent lobogóját.

Leccsendesült a balkáni csatazaj, az európai nagyhatalmak állig fegyverben ülve toldozzák a békét, de ki tudja megmondani, hogy annyi temérdek kiadással járó béke meddig tarthatja fenn magát?

A magyarság csak a maga erejében bízhat, nincs testvér nemzet, amelyre veszély esetén bizton számíthatna. A kis Japán legyőzte a tehetetlen, nagy moloch Oroszországot. Mivel? Bizonyára nem a tömegével, hanem kultivált egyéneivel.

Egyéneket kell tehát nevelniünk a haza, a hadseregünk számára, de erre a rövid katonai szolgálat nem elegendő. A csupán dresszírozott tömeg kevés értéket képvisel. A «Többet ésszel, mint erővel» találó magyar közmondás sehol nem alkalmazható frappansabban, mint a képzetlen, kulturát nélküli katonatömegekre.

Emeljük fel a magyar népkulturát s annak hivatott vezetőit: a magyar néptanítókat, szomorú sorukból.

Ide kellenének számozatlan milliók! Tágas, világos, szellős tantermek nyári és téli tornacsarnokok és csupán tanítói munkájuk után tisztességesen megélt, független vezető tanítók.

Romboltassanak le az iskolák kunyhóinak falai, iskoláztassanak be a künn csatangoló analfabéták ezrei, hogy valóban elmondhassuk nagy Széchenyinkkel:

«Magyarország nem volt, hanem lesz!»

A természetrajz fejlődésének rövid története.

Irta: Kőrödy Miklós.

Tudományos kérdésekben, iskolai tanítási rendszerünk hibái folytán, ahhoz vagyunk szokva, hogy minden tudomány csiráját, gyökerét, bölcsőjét a görögöknél s esetleg a rómaiaknál keressük. Az újabb történeti kutatások, főképp a Schampollion által megfajított hieroglifek ismerete az angol expedícióknak China megnyitásával elért fényes sikere a XIX. század első felében, valamint az árja népek történetének felvilágosítása megdöntötték a kicsinyes babonát, hogy a görögök és rómaiak képeznek azon határkövet, amelyen túl tudományt hiába keresünk. Az említett ősnépek legszerényebb számítás szerint is a görögök előtt 4000 évvel már kultúrával dicsekedhettek s azzal a felfogással szemben, amely 1500 esztendővel akar visszamenni, sőt a Manetho-féle számításához viszonyítva, mely szerint Egyiptomban az istenek és félistenek uralma 36.000 esztendeig tartott, a négyezer éves őskulturát többnek, mint reálisnak tekinthetjük.

Ebben a régi kultúrában Egyiptomban sokkal inkább, mint Chinában, a természetrajzi ismeretek jelentékeny szerepet vittek. A kínai nép bölcselkedő hajlamú s nagy formakedvelő. Inkább a morálbölcséletben ért el nagy sikereket s noha Chinában a képírás fejlődött ki, az írásjelek között kevés állat- vagy növényutánzóval találkozunk. Ilyenek: három száj fájelet, —madárének, bambusz— uralkodás, régi és ja—kiszáradt ja, régi és növény. — a keserű növény fogalmának képe. Mintegy 200 írásjel között természetrajzi vonatkozású jelet többet nem találtam s ezek sem jelentenek valami természetrajzi tény, hanem csak érintőleges megfigyelést. Amit útleírásokból olva-

sunk, azok is arról győznek meg, hogy pl. a chinai orvosi tudomány a legsiralmasabban eltévedt, ami biztos jele a biológiai ismeretek Chinában való elmaradott állapotának. Mindazonáltal, fejlett mezőgazdaságuk és állattenyésztésük lévén, bizonyos, hogy a hasznos állatok és növények, valamint a talaj gyakorlati ismeretében nagyon előre vannak haladva. Sajnos, az európaiak Chinát elsősorban kereskedelmi szempontból nézik s ennek a földön **legnagyobb agrárius államnak** mezői gazdaságát s az itt felgyülemlett 6000 éves tapasztalatokat nem igyekeznek felhasználni, amelyek pedig a mi vegytani ismereteink világánál esetleg gazdaság és jólét forrásai lehetnének.

Noha a chinai irodalom s vele a természetismeret még felderítésre vár, a chinai népélet mégis világosan amellett bizonyít, hogy: *a természetrajzban chemia és biológia nélkül előre haladni nem lehet s ez maga óriási tanulság.*

E tekintetben Egyiptom sokkal előbbre haladt. Itt három nagy ok működött, hogy a természetismeret minden ága fejlődjék, ú. m. a *vallás, az orvosi tudomány és a mezői gazdálkodás.*

Vezető szerepe volt a vallásnak. A túlvilági életbe s a feltámadásba vetett hit áthatotta az egyiptomi ember egész életét, döntően befolyásolta az állam berendezkedését s megteremtette Egyiptom csodás építkezését s vele művészetét, egész kultúráját. Az egyiptomi ember mindenképen megakarta őrizni a testet s ebből a célból úgy az élő, mint a holttest számára konzerváló anyagokat keresett. Ilyeneket talált a természetnek mindhárom országában s ez által megszületett a vegytan, ásványtan, növénytan és állattan. *«Az egyiptomiak pontosan ismerték földjüknél állatait, növényeit, köveit, jémeit, földnemeit»* mondja dr. Weisz híres bécsi történetíró. A növények közül a papiruszok tanúsága szerint orvosiilag használtattak: a kolokázia (egyiptomi bab) gyomorcsikarás ellen, a cichoria (katáng), mint hűtőszert vese-, gyomorhájok és sárgaság ellen. Gyógyereje miatt később a görögök a pankráción (mindenható) nevet adták neki. A földi mogyoró gyümölcsét a vérzés megállítására használták, a kakicsot kigyómarás, a barabolyt hasmenés, a leányfüvet szédülés, az ebszólót rüh, a spárgát hátrgerincfájdalmak ellen, a bogácsot gyomorerősítésre, a csalán nedvét vérzés elállítására használták. A chemia szó annyit jelent, mint egyiptomi tudomány, Kemi Egyiptomot (fekete) jelentvén. A vegytan, ez a mélyes természetismeret tehát Egyiptom népének közsőni eredetét s szoros összefüggésben állott a vallással, szolgálván a behalzsamozást, s gulákon alkalmazott festészetet és íráskészítést. Diodorosz rendkívül érdekesen írja le a behalzsamozást s csaknem így adja elő a mumiai készítését Herodotos is, akik mindketten megfordultak Egyiptomban s egyik-másik részletben mint szemtanúk szólnak. Nincs terünk, hogy a chemia eredetének okát, a mumiakészítést bővebben ismertessük. Főcél volt a testet a rothadás ellen védeni s egyben kellemetlen szaga helyet megadni neki, hogy jó illatot terjesszen. Kihúzták a halott agyvelejét, kiszedték beleit. Aztán megöntözték pálmaborral, a hasat megtömték mirhával, hasiával s 70 napig nátronlúgban vagy salétromban tartották. A gyanták, a mézgák, balsamok, illatos olajok, facécet stb. stb., melyek egytől egyig komplikált vegytani termékek, igen nagy szerepet vittek eme műveleteknél s hogy alaposan ismerték hatásukat, mutatja azon körülmény, hogy a mumiak ma, több 1000 év

muután dacolnak az oxigén és baktériumok bomlasztó erejével.

Egyiptomban ki volt fejlődve az állattisztelet. Apis bika valóságos istentiszteletben részesült, mint akibe a haldokló Osiris isten lelke átmege.

Herodotos szerint: *«Egyiptom állatvilága nem épen gazdag, de amennyi van, az mind szent, ezeknek egy része az emberek között él, a másik nem. Külön-külön gondozásukra ápolók vannak rendelve. Férfiak és nők, mert a fiú az atyjától átöröklő a tisztelet állást. A városokban tehát mindenki akként mutatja ki irántuk tiszteletét, hogy fogadalmat téve azon istennek, aki az illető állat, gyermekeinek vagy egész fejét, vagy felét, vagy a fejnek harmadát megnyirítja. A haját aztán ezüsttel felméri s amit nyom, az állatok ápolónéjának adja, ez aztán halakat vág fel az állatoknak és enni ad nekik. Ápolásuk tehát ily módon meg van szabva. Ha pedig valaki ilyen állatot megölne, a büntetése, ha akaratattal történik, halál, ha azonban akarat nélkül történik, akkor a bűnös azon büntetést kapja, amit a papok kiszabnak. Hosszadalmas volna előadni az állattisztelet különböző megnyilvánulásait. Annyi bizonyos, hogy olyan népnél, ahol jóformán minden állat szent, az állatok ismerete, tehát az állattan magas fokon áll. Bizonytal ismerték az állat életmódját, szokásait, hasznát, kárát, mert ehhez kellett szabni a neki szóló tiszteletet. Kár, hogy a hermetikus könyvek elvesztek. Ezeknek száma 20.000, mások szerint 36.000 volt. Hermes Trismegisztoztól (háromszoros nagy) eredetteknek mondták e könyveket, valójában pedig az egyiptomi papok évezredekken át írták azokat. Ezek a könyvek leginkább természetismeretet tartalmaztak. Főkép a gyógyító tudományhoz, másrészt pedig az alkímiahoz tartoztak s bizonyos, hogy gazdag természettudományi anyag volt bennük felhalmozva.*

Mindezekre nézve azért hívjuk fel a figyelmet, mert biztos, hogy a régi Egyiptomban, főkép a titkos tudományokban, vezető szerepet vitt a természettudomány s kétségen felül áll, hogy az egyiptomi papoknak mesteri módszerei voltak, amelyekkel a tudományokba a fiatalabbakat bevezették. A kémia tovább folytatta pályafutását. Eljutott a görögökhöz, átvették az arabok, sőt az «al» előszócskát is hozzáadták. A görögöknél Empedoklesz volt a leghíresebb alkímista, aki a négy elemről szóló hipotézist felállította az araboknál, még pedig mint szevillai főiskolai tanár a leghíresebb volt Aba Musszah Dsafir, Al Szofi, akit röviden **Geber** néven ismer a művelődéstörténet s aki, mint alkímista megszüntette az Empedoklesz-féle négy elem (tűz, víz, föld és levegő) hipotézist s helyére a *kén-higany* elméletét tette, vagyis azt állította, hogy minden létező kénből és higanyból áll. Ez a két elem az ósanyag. Geber Mezopotámiában született 702-ben, a keresztény idősámítás szerint 765-ben halt meg. Ő volt kezdője a középkorban annak a természettudományi vizsgálódásnak, amelyben Roger Bakon, Villanova Arnold s főkép Albertus Magnus, mindannyian XIII. századbeli híres tudósok annyira kiténtek. Az egész ókorban s méginkább a középkorban a természettudományokat varázslatos tudományoknak tekintették. Mint fennebb láttuk, az egyiptomi papok istentisztelettel kapcsolták egybe, amiből az következett, hogy a természettudomány eszköz-nívóra süllyedt s emiatt hosszú évezredekken át nem tudott pozitív eredményeket felmutatni. Verulámi Bacon volt az a kiváló lángelme, aki a természettudományok sikeres

előhaladásának felteteleül az induktív módszert jelölte meg s aki a kísérleti, tapasztalati vizsgálódást tette a bölcselekedő szorszállasogatások és titokzatos varázslások helyére a természet tanulmányozása céljából. Amint látjuk, az emberiség bámulatos méreteiben esett áldozatul a tudományok terén a képzel-let okozta tévelygéseknek. Még Verulamí Bacon után is hosszú századok multak el, amíg a kísérleti vizsgálódások megindultak s az egész természetrajz tulajdonképen akkor kezd tudomány számba menni, amikor a vegytan az alkimiából a helyes útra terelődik. Cavendish 1766-ban felfedezi a hidrogént, Scheele 1774-ben a chlort, majd Priestley 1774-ben s tole függetlenül 1775-ben Scheele az oxigént s mindezeket s még számos más felfedezést tudományos rendszerbe szedi s pontosabban megismerteti a szerencsétlen véget ért (a forradalomban ártatlanul nyaktiló alá került) Lavoisier-t, akit a modern chemia megalapítójának lehet tekinteni. E szerencsés férfiak új világot nyitnak a természettudomány számára, mert addig csak hipotézisekkel magyarázott tünetnyeket teljesen és egyszerűen érthetővé tettek. Innen lehet számítani a természetrajz gyakorlati és tudományos jelentőségét. Az Empedokles-féle s a Geber-féle négy, illetőleg két alapanyag, vagyis elem helyét a sok elem foglalta el. Lavoisier beigazolja az anyag megmaradásának elvét s ezzel kezdetét veszi az asványok kvantitatív elemzése s úgy az egész asványtan, mint a geológia merőben új irányokat vesznek. Megszületnek a vegytani alapon épült asványtani rendszerek s a szervetlen kémia belső összefüggésbe kerül a mineralogiával.

Mendelejeff, a híres orosz kémikus, megalkotja a periódusos rendszert, amely rendszer az asványtant teljesen vegytani elvekre helyezi át. Ma már minden legkisebb asványtan, ha írója tájékozva van a tudomány jelen állásáról, vegytani elvek szerint készül s mindig két nagy kérdésre kell feleletet adni: 1. Milyen törvények szerint történik az asványok belső és 2. külső alakulása?

A növénytan fejlődése szintén a legszorosabb összefüggésben van a vegytani felfedezésekkel. Aristoteles szerint a növény összes táplálékát a földből veszi. Ez a nézet a XVI. századig tartotta magát, amikor Cesalpini Andrea és Junó Joachim a növények táplálkozását mint vegytani folyamatot fogják fel s a víznek a növény táplálkozásában nagy jelentőséget tulajdonítanak. Ez a gondolat s Verulamí Baconnak a kísérletezést sürgető elmélete indította a XVII. század elején élt Helmont Jean-t arra, hogy a növényekkel kísérletezni kezdjen. 200 font súlyú szárított földbe fűzát illettett s azt naponta öntözte. A fűzfa 5 év múlva 164 fonttal lett súlyosabb, holott a talaj csak 60 grammal lett kisebb. Ebből 1610-ben megjelent munkájában azon következtetést vonta le, hogy a növény főtáplálék a víz. Ez a felfogás ugyan tévesnek bizonyult, azonban első nagy lépés volt a növényekkel való kísérletezéshez. Priestley és Scheele felfedezése (az oxigén) adják itt is az alapot annak megállapításához, hogy a növények szénsavat vesznek fel és oxigént lehelnek ki. Ingen-Houss János hollandi természettudós (szül. Bredában 1730-ban, meghalt Bowwoodban, Angliában 1799-ben, híres orvos, aki Mária Terézia udvarában is működött) volt az első, aki a levegőnek, mint növényi tápláléknak jelentőségét felismerte és később Priestley felfedezése után kimondta a nagy elvet, hogy: *a növények szénsavat lehelnek be és oxigént lehelnek ki.* Liebig és Sachs a XIX. század közepén és végén fejez-

ték be a felfedezések sorozatát, midőn bebizonyították, hogy a levegőből felvett szénsav szénét ott hagyja a növényben s az oxigén visszatér a levegőbe. Ezzel felvilágosítást nyert a Saussurré-féle humusz-elmélet is, mely elmélet tévesen azt hirdette, hogy a növények szerves része a talajban levő humusztól ered. A Liebig és Sachs-féle kísérletek vezettek el az asszimiláció felfedezéséhez s ezzel megindulhatott annak a nagy kérdésnek vizsgálata, amely a mai biológusok előtt lebeg, hogy ha magát az életet fel nem is deríthetik, vajjon mi az élet fizikája és mechanikája? Itt ismét a vegytan vezet. A mol-elmélet s az ozmotikus mozgások vizsgálata megteremtették a fizikai chemiát s e téren ma holnap meglepő felfedezések fogják bámulatba ejteni a világot. Büszkén nevezhetjük magunkat a tudományos haladás embe-
reinek. Ha nem is mint felfedezők, de mint a mai kor munkásai, alkatrészei vagyunk annak a nagy egységnek, amely megfeszített erővel nyomul előre a természet titkainak csarnokában. A Teremtő pedig, aki azért teremtett minket, hogy őt megismerjük, örömmel szemlélheti a kicsiny embert, aki a XIX. században megtalálta a Teremtő megismerésének kulcsát a természettudományokban s főleg a vegytanban. Mesz-sze vezetne még az állattan történetének részletezésébe is belekezdeni. Itt három tudományág: a vegytan, anatómia s a fiziológia tettek jelentékeny felderítő szolgálatot. Az ókor népei épen annyit tévelygtek itt is, mint az alkimiában, avagy a növényélettanban. Bármily nagy tudós volt Aristoteles, az állattani ismeretek terén is az ő nagy tekintélye volt egyik oka, hogy az egész középkor az ő nagy tévedésin rágódott. Ugy a leiró, mint az élet- és szövevtant tárgyaló állattan egészen az újkor vívmánya. Haladása összefügg a nagyító felfedezésével s amint Leeven-hock az azalagok felfedezésével megnyitotta a mikroorganizmus világot, megindult az állati sejt vizsgálata. Lamark és Darwin az állatlet külső mechanizmusának elveit hangoztatták az öröklés, alkalmazkodás és a létért való küzdelem felvilágosításával, az embrionális fejlődés vizsgálata pedig az egyes állatkörök rendjei és fajai között létező fejlődés-tani összefüggést deríti fel. Ma már nagyjából az állatok belső szerveit minden iskolás gyermek ismeri s ezzel is új világ tárul fel a ma élő s a jövő emberiség számára.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

A «Pécsegyházmegyei Tanítóegyesület» tankönyv-mozgalma.

A népiskolai tanításban úgy nálunk, mint különösen Németországban két irányzat küzd egymással. Egyik irány az, hogy különösen az elemi iskolai V—VI. osztályban minden tantárgyat külön tankönyv alapján kell tanítani. E célból íródtak a népiskolai történelmek, földrajzok, természetrajzok, természettanok, nyelvtanok stb. Ezekon kívül a III. és IV. osztályban otthonos a földrajz s minden osztályban a számolási példatár. Már az a körülmény, hogy ilyen tankönyvek tömegesen léteznek, azt igazolja, hogy ez az irányzat nemcsak létezik, hanem igen nagy teret foglal el.

A másik irányzat, hogy olyan olvasókönyvek szerkesztessenek, amelyek minden tantárgy tananyagát magukban foglalják s a tanítást megfelelő szemléltetéssel végzi a tanító, a már elvégzett tananyagot pedig az olvasmány tárgyalási órán az

olvasókönyv segélyével mint olvasmányt is feldolgozzák.

Bíráljuk meg e két irányzatot:

Nevezük egyiket *szakkönyvek*, a másikat *csoportosítás* szerint való tanításnak. Állandó megértés céljából egyáltalán ragaszkodjunk e két elnevezéshez. Az ú. n. reálolvasókönyvek szerint való tanítás nem fejezi ki a tényt, mert hiszen nem az olvasókönyvből, hanem minden könyv nélkül, segéd-, szemléltetőeszközökkel akarunk tanítani s az olvasókönyv nem a megtanulásnak, hanem az ismeretek szavakba öntésének eszköze.

1. Tehát hogyan tanítunk *szakkönyvek* szerint? Mindenekelőtt kikeresünk szakkönyveket. Ezek olyan kis, négy éves történelmeckék, földrajzocskák, természetrajzocskák, amelyekbe valami kis tananyagféle van összeírva, valamiféle rendszer szerint. A tananyag is kevés, a rendszer is rossz vagy bizonytalan. A földrajzot is, a történelmet is, a természetrajzot is más és más szerző írta. Csak keveset volt szabad írnia, mert pl. a természetrajzra az osztatlan iskolában hetenkint 25 pernyi idő esik. Ennyi esik a fizikára is, már a földrajzra az V. és VI-ikban 30 perc jut, tehát a dolog 5 perccel jobban áll. Történetre és alkotmánytanra már 90 perc esik, de ez mind úgy számítandó, hogy oraközi szünetek nincsenek, mert ellen esetben 5—5 perc haladéktalanul levonandó.

Ekkora óraszám mellett kell 16.000 magyar iskolában szakkönyvből a gyermekeket kikérdezni, az új leckét megszemléltetni és megmagyarázni, ami a tanítás parodiája. Ez annyit jelent, hogy 30 heti tanítás mellett 750 perc, vagyis összesen évi 12 óra alatt kell egy könyvet elvégezni, vagyis 24 leckéből leckenként legfőlebb két oldalból kell allania a szakkönyvnek. A sok ezer és millió állatból megismertetünk összesen 24-et s ezt elnevezzük természetrajznak, a természettan igazságaiból bemutatunk 24-et s ezt elnevezzük természettannak stb.

Ez idáig a kérdés technikai oldala volt. Van azonban ennek didaktikai és pedagógiai oldala is. A gyermek bemagolja a kis könyvecskéből a szavakat, de nem ért belőlük egy szót sem; sokszor egyáltalán magát a szöveget sem sejtji, hogy miről szól. Így először is elveszük a kedvét a tanulástól, mert idélen, rendszerint kellemetlen ízűt a szegény magoló tanuló érzi. Másodszorban azt a kevés időt is, ami rendelkezésünkre áll, ezzel a haszontalan munkával elfecséreljük.

Komolyan vizsgáltuk, hogy a szakkönyvek szerint való tanulásnak, tekintet nélkül, hogy az iskola osztatlan-e vagy osztott, van-e valami előnye, de ki kell jelentenünk, hogy ilyet nem találtunk. E sorok írója nagyobb ifjaknak tanít vegtant, ahol mégis nevek, képletekre és adatokra (fajsúly, atomsúly, vegyérték, százalékos összetétel, kristályvíznek aránya stb.) van szükség s tapasztalja, hogy amennyiben élőszóval s a gyakorlások közepett nem alkalmazza az adatokat, a 18—20 éves ifjak maguktól a könyvből megtanulni nem képesek. Ellenben ha maga alkalmazza s feleleteiket úgy irányítja, hogy ezek az adatok logikai szükségességét magukkal hozzák, akkor még a leggyengébb is megtanulja, vagyis a tankönyv még a négy elemi, négy középiskolát s két képezési osztályt elvégzett ifjakkal is valami rébusz, amiből értelmet a növendék sohasem tanul. A nyomtatott szó igen összetett valami, azt különösen a tudomány elemzésénél csak gyakorlott olvasó érti meg. Aztán azok a rövidke, kis népiskolai

szakkönyvek ugyan mit tartalmazhatnak? Egyáltalán érdemes-e azokat még akkor is megtanulni, ha a gyermek megérti? Hiszen valamit emlékezetbe szedni csak akkor érdemes, ha az nem közönséges dolog. Valami szép vers, valami szónoklat, szindarab, aforizma stb., de nem a bagoly leírása vagy a kenderáztató erre alkalmas. Vagyis a szakkönyvek a népiskolában inkább ártalmasok s ezért azok ellen a harcot fel kell venni.

A *pécsyvármegyei tanítóegyesület* ezt a kérdést történelmi alapon ismeri. Az ott működő tanítószag ugyanis *Schultz* Imrénének szellemétől van áthatva.

2. Midőn tehát a *csoportosító* eljárás előnyeit kell a *szakkönyvek* felett előadnom, helyzetem rendkívül könnyű, mert egyszerűen leközlöm *Schultz* Imrénének 1878-ban e tárgyban megjelent módszertanának egyes márkásabb helyeit. A 35 évvel ezelőtt megjelent könyv akkor azért nem vivott ki nagyobb sikert, mert Magyarországon egyrészt nem értették, másrészt a nagy tudatlanságot, élelmes kalmárok a sok munkát nem igénylő szakkönyvek javára használták ki. Most, hogy a gyermektanulmányozás révén hazánkban is kezdenek a tankönyvkalmárok háttérbe szorulni, érkezett el *Schultz* Imre korszaka s csak természetes, hogy az idők árját legelőször *Schultz* Imre tanítványai érezték meg.

Halljuk tehát a zseniális paedagógus szavait:

«Nemde, a szakmatanítás híve, a lakhelyismereténél nem szorítkoztál pusztán csak *térrajzra*, hanem a lakóhely lakóiról, történetéről is szóltál, megismertted a községi elüljárósággal a tanulót? Mikor a lakóhely környékéről volt szó, bizonyára kiterjedt figyelmed a szárazföldre, a vízre, a légre, de még az égre is, — beszéltél állatokról, növényekről, ásványokról, természeti tünetenyekről, lakhelyről, emberekről. Vajjon nem-e éppen ez a sokoldalúság hozott-e életet az iskolába? Nem éppen ezen eljárással hatottunk fejlesztőleg a gyermekek szellemére? És most, midőn a gyermek a házával megismerkedik, egyszerre elhagyod ezen módot, ezen eljárást? Most többé nem kívánsz érdekesen és fejlesztőleg tanítani? Most a földrajzi órában előveszed a térképet, megkínzod a gyermeket több megye *térrajzával* s eredményed kevés vagy semmi, a tanítás hatása egyenlő a 0-val. Ha oly helyet említesz meg, mely történelmileg nevezetes, azt kell mondanod: Majd a történelmi órában elbeszélem az eseményt; a terményeket illetőleg pedig a természetrajzi órára utalod őket? Nem természetellenes ez?»

Kár elkülöníteni azt, ami természeténél fogva együvé tartozik, — mondja ki a nagy elvet e nagy-szü pedagógusunk.

«Mert — folytatja tovább — nemcsak a dolog, hanem a gyermek természetével is jobban egyezik a csoportosítás. Mert a természet a tárgyakat semmiképen sem mutatván föl valamely mesterkelt rendszerben, hanem a lehető legnagyobb összevisszaságban, változatosságban, tarka keverékben; a gyermek, ki szemléletkörét hozzá még nem is tervszerűen, hanem alkalmilag bővíti, igen természetesnek fogja találni, ha neki valamely vidéket mindenoldalulag leírunk, bemutatunk. Sőt éppen az ellenkező esetben fogja természetellenesnek tartani a tanulást.

Ezután sorra veszi *Schultz* az összes tárgyakat s fejtegetése fonalán így szól:

«Ugy vélem, minden elfogulatlan ember, ki érvei-

met figyelemmel kísérte, képes leendő rámutatni a csoportosítás előnyére. Mert ami szellemfejlesztő, képző van a szakmai tanításban, az mind megvan a csoportosításnál is, itt ugyanis ép úgy fejlesztjük a földrajz által az elmét, a természetrajz által a szemlélő tehetséget, a történelem által a szívet, mintha szakkönyvek alapján tanítanánk, de a tudott reálszakok egyesítése még különleges képzőelemekkel is bír s ezeket kissé vizsgálni jónak látom.» Itt aztán terjedelmes történelmi, bölcséleti és más érvekkel támogatja álláspontját s végül így nyilatkozik:

Különböznék látnoki tehetség sem kell annak megjövendöléséhez, hogy a szakkönyvek élete rövid lesz; látjuk, hogy jénnykoruk már lejár és néhány évtized múlva jól szerkesztett reáolvasókönyvek fogják a reátanítás alapját képezni és a szakkönyveket helyükből kiszorítani. És ezt nem a haladás ellensége, hanem az elemi tanoda jóljogott célját szem előtt tartó minden tanárjüü kívánja.

Nyolc éve, hogy e sorok írója óriási fáradsággal, munkatársak nélkül belekezdett egy reáolvasókönyv-sorozat megalkotásába s hat esztendőn át tartott a munka, amíg ez a mű elkészült. *Schultz* Imre jóslata ekkor kezdett teljesebbé menni. Lassan-lassan a magyar tanítóság felismeri, hogy ez az eltemetettnek látszó irány negyedszázados letargiájából ébredezik. Amiért *Schultz* a maga korában hiába küzdött, az általa jóslott pár évtized múltával a megvalósulás stádiumába jutott. Igénytelen-ségem könyvei a *Schultz*-féle eszmének új utat törtek s most az a hatalmas egyesület, amely a tanítói fizetés rendezésének ügyében az ország tanítóságának egységes állásfoglalását megteremtette, megmozdult, hogy a tanítást is új alapokra fektesse.

F. é. május 8-án a következőket határozta el:

1. *Schultz* Imre módszertanát a mai kor igényei szerint átdolgozva kiadja.

2. A *Körödy*-féle reáolvasókönyveket átdolgozza s azok hiányait kiegészítve, egységes bevezetésük iránt intézkedik.

3. A *Körödy*-féle olvasókönyvek alapján az összes reáliákra nézve mintaleckéket készít, hogy a kezdő tanítónak is vezérfonal legyen kezében a csoportosított eljárásra nézve.

Hogy az egyesület a júliusi közgyűlésen már befejezett határozatot hozhasson, megindultak a tárgyalások a Szent-István-Társulattal is. A társulat álláspontját a következőkben körvonalozta:

A könyvek átdolgozott kiadása csak a Körödy-jéle olvasók jelenlegi készletének elfogyta után kerülhet sorra. Mivel pedig a könyvekből még nagy készletünk van, célszerű lenne a könyvek minél nagyobb körben való elterjedését előidézni.

Köztudomásúvá kívántuk tenni a dolgok ilyenén állását.

A *Schultz*-féle módszertannal, amely már a gyermek-tanulmányi eredmények figyelembevételével fog megjelenni, életre kívánjuk kelteni a zseniális magyar pedagógus rendszerét s ebben a munkában olyan írók közreműködése fog érvényesülni, hogy a várható eredmény mindenesetre nagyszabású leendő.

A *Körödy*-féle olvasókönyvek átdolgozását a lehető legrövidebb idő alatt tervezzük. Utána pedig az átdolgozott olvasókönyvre épített mintaleckéket akarjuk elkészíteni. Ebben egyetlen akadályunk a készlet, mert amíg az el nem fogy, a Szent-István-Társulat a kiadásba nem mehet bele.

Körödy Miklós.

Földrajzi előismeretek. Esztergom vármegye rövid földrajza. Írták: *Györffy János* és *Bertalan Vince*. Ez utón is felhívjuk az esztergomvármegyei tanítóság figyelmét a miniszterileg és a Kath. Tanügyi Tanács által is engedélyezett fent leírt című tanítói vezérkönyvre és tankönyvre. Főlöleges a tankönyv jóságáról külön hosszabb fejtegetésbe bocsátkoznunk, hiszen a magyar katolikus pedagógia és tankönyvirodalom legelőkelőbb tekintélyeinek neve szerepel a címlapon. A könyvet a Szent-István-Társulat adja ki s megtekintés és bevezetés céljából egy-egy példányát e napokban küldi meg az esztergomvármegyei kath. tanítóságnak tiszteletpéldánnyul. A könyv ára 52 fillér.

A katolikus népiskolák új rendszabályainak könyve nélkülözhetetlen minden tanító, iskolaigazgató, iskolaszéki elnök és tag számára. A könyvhöz függelékül vannak csatolva az összes tanügyi törvények és rendelkezések. A vaskos kötet ára füzve 4 korona, kötve 5 korona és megrendelhető a Szent-István-Társulathoz, Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28.

A Rendszabályok könyvének tartalma: Első rész. I. fejezet. A katolikus iskolák közigazgatása általában. II. fejezet. III. fejezet. A tanfelügyelőség szervezete. IV. fejezet. A főtanfegyelők. V. fejezet. A segéd-főtanfegyelők. VI. fejezet. Az egyházközségi tanfelügyelők.

Második rész. Az iskolaszékek szervezete és hatásköre. I. fejezet. Az iskolaszékek megalakítása. II. fejezet. Az iskolaszékek szervezete. III. fejezet. Az egyházközségi iskolaszék tisztviselői. IV. fejezet. Az egyházközségi iskolaszék teendői. V. fejezet. A plébánosnak (helyettes plébánosnak), mint az egyházközségi iskolaszék elnökének teendője. VI. fejezet. A plébánosnak, mint egyházközségi népiskolák igazgatójának teendői.

Harmadik rész. I. fejezet. A tanítók minősítése és alkalmazása. II. fejezet. A tanítók szolgálati minősége. III. fejezet. Az iskolai fegyelmi szabályok.

Negyedik rész. I. fejezet. Az általános és gazdasági ismételőiskola. II. fejezet. A katolikus kiseddóv-intézetek és gyermekmenedékházak.

Ötödik rész. A közhatósági segély igénybevétele.

Függelék. I. A latin szertartású római katolikus elemi népiskoláknál alkalmazott igazgató-tanítók, tanítónők, gazdasági szaktanítók, szaktanítónők, és kántortanítók fegyelmi szabályzata. II. 1907. évi XXVII. t-cikk a nem állami elemi népiskolák jogviszonyairól és a községi és hitfelekezeti néptanítók járandóságairól. III. Utasítás a törvényhatósági közigazgatási bizottságok számára a nem állami elemi népiskolák jogviszonyairól és a községi és hitfelekezeti néptanítók járandóságairól szóló 1907. évi XXVII. t-cikk végrehajtása tárgyában. IV. 1868. évi XXXVIII. t.-c. a népiskolai közoktatás tárgyában. V. A népiskolai tanítókat illető egyéb érvényben levő törvények, utasítások, szabályzatok, rendeletek, döntvények, határozatok, ítéletek. Tanítói iratok mintái.

Utmutató a községi és hitfelekezeti tanítók járandóságainak megállapításához és az ezzel kapcsolatos eljárásokhoz az 1913. évi fizetési törvény és az idevonatkozó korábbi törvények alapján. Összeállították: *Ember Károly* és *Wohlmuth Ernő*. Az új fizetési törvény intézkedésének alkalmazása a különböző esetekre, a törvény megfelelő magyarázata nélkül, igen nehezen vé-

gezető; ezért úgy a hatóságok, valamint az érdekelt tanítók világos útmutatást nyernek eljárásaikhoz majd e füzetből. A megrendelés a Szent-István-Társulat könyvkereskedéséhez intézendő. Ára 2 korona. A könyv e hét jolyamán kerül ki a nyomdából.

HIREK.

Szánkási János nyug. áll. isk. igazgató, ki számos éven át a kir. tanfelügyelőségénél szolgált, hozzáforduló kartársainak minden tanítói ügyben három nap alatt megbízható értesítést küld (lakik: Budapest, VIII., Rákóczi-út 71., I. 4.). Válaszokra 45 fillér póstabélyeg csatolandó.

Lelkigyakorlatok tanítók számára lesznek a nagy-szombati jézustársasági rendházban júl. 15., 16., 17-én, aug. 5., 6., 7-én. Kezdőknek mindenkor hétfőn 8 órakor este. Kik résztvenni óhajtanak, sziveskedjenek eljövételük napját póstakártyán jelenteni. *Riesz Ferenc*, j.-t. házfőnök.

A kath. intézetek mélyen tisztelt vezetőségeihez!
A keresztény karitás az egyik legujabb hajtását, a keresztény gyermekvédelem ügyét, eddig is iparkodtak a katolikus iskolák előmozdítani. Sajnos azonban, hogy az eddigi mód, amely a gyermekek (vagy jobban mondva inkább szülők) megadóztatásából állott, a vezetőségek rokonszenvét nem nyerhette meg. Az iskolákat ilyenfajta megadóztatással oly gyakran és oly sokféle cél érdekében veszik igénybe, hogy a még oly humánus gondolkodású vezető is elveszíti kedvét a szüntelenül hozzáözönlő gyűjtőívek köröztetésétől. A «Keresztény Szeretet Orsz. Gyermekvédő Műve» vezetősége tehát nem akar az iskolai gyűjtéseknek ezen módjához fordulni, habár nagy szüksége is van jótékony adományokra. A veszendőbe menő, elhagyott, szerencsétlen és árva gyermekek ezrei nyújtják feléje segélykérő karjaikat. Ezeknek a megmentéséhez pénzre van szükség. Az egyesület a társadalom minden rétegét megmozgatja ezek megmentése érdekében. Kérő szóval fordul tehát a katolikus intézetekhez, iskolákhoz is. A növendékek szívében az irgalmasságnak, a valódi keresztény felebaráti szeretetnek érzelmét felkelteni semmi sem alkalmasabb, mint ha ezen egyesület céljára a növendékekkel *iskolai ünnepélyeket* rendeztetünk. *Nem gyűjtést, pénzadományt kérünk tehát a mélyen tisztelt vezetőségektől, hanem annyi önzetlen, ember-szeretettől áthatott járadást, amennyivel egy sikeres belépődíjas, jótékony célú ünnepélyt lehet rendezni.* Fáradtság talán több van vele, mint ha sablonos gyűjtést rendeznénk; de *mind a növendékek lelki-letére való hatás, mind az anyagi eredmény tekintetében sokszorosan hálásabbnak ígérkezik a jótékony-ságnak ezen, iskolánk legtöbbjében talán szokatlan, de korántsem oly lealázó és kellemetlen módja, mint a gyűjtőívek körözése.* A tanító urak élénken emlékeznek még arra, hogy midőn az első «Madarak és Fák Napja»-t kellett rendezniök, mennyire meg voltak akadva amiatt, hogy nem volt kézben alkalmas vezérkönyv, amelyből az ünnepély anyagát merithették volna. A «Keresztény Szeretet Orsz. Gyermekvédő Műve» mielőtt a ker. gyermekvéde-

lem propagálását célzó ünnepélyek érdekében lépéseket tett volna, elsősorban alkalmas vezérkönyv írására hirdetett pályázatot. A pályázat szép eredménnyel járt. A pályanyertes mű szerzője: *Homor Imre* esztergomi tanító, az e célra rendezendő ünnepélyek műsorához oly gazdag anyagot gyűjtött össze, amellyel mindenfajta iskola a legszebb s a legemlékezetesebb ünnepélyt rendezheti. Tíz ívre terjedő, egyházzhatóságilag jóváhagyott könyvének címe: *Vezérkönyv a «Ker. Szeretet Orsz. Gyermekvédő Műve» javára rendezendő ünnepélyekhez* kath. intézetek használatára. Ebben a műben a szükséges tudnivalókon és utasításokon kívül 2 megnyitó és 2 záróbeszéd, 20 dal szövege, 20 költemény, 4 dialóg, kisebb színmű és két nagyobb eredeti színdarab van. Külön fiú- és külön leányiskolák részére szólnak a színművek, vannak azonban olyan darabok is, melyek vegyes iskolák növendékeivel is előadhatók. A «Vezérkönyv» ára bérmentes küldéssel csak egy korona. Ajánlottan 30 fillérrel több. (10 példány rendelése esetén egy tiszteletpéldány mellékelve.) Azonkívül megjelent a két nagyobb színdarab külön lenyomatban is, a szereplő növendékek részére. (Fiú- és vegyes iskolák részére: «Az első lopás». Színmű 2 felvonásban. Leányiskoláknak: «Halász Maresa». Színmű 3 felvonásban. Mindkét füzetből egy-egy példány ára 20 fillér. Ezekből azonban postán 5 példánynál kevesebbet bérmentve nem küldhetünk. Megrendelhetők a *Keresztény Szeretet Orsz. Gyermekvédő Műve* igazgatóságánál *Esztergomban*. Az intézetek egy szépen sikerült ünnepély emlékével, a növendékek pedig az ünnepély hatásaként a legszebb keresztény erényeknek, az irgalmasságnak, a ker. felebaráti szeretetnek virágaival lesznek gazdagabbak a «Vezérkönyv» üdvös felhasználása esetén. A főtisztelendő kerületi esperes urakat különösen kérjük, hogy a gyermekvédelmi ünnepély megtartását a kerületükbe tartozó kath. iskolák részére ajánlani s az iskolák tanítóit és ifjusági könyvtára javára a «Vezérkönyv»-et beszereztetni sziveskedjenek. Ünnepélyek tartására legalkalmasabb a tavaszi időszak, esetleg a karácsony ünnepének elő- vagy utóideje. Mentsük meg és neveljük fel keresztényi módon a szegény elhagyott gyermekeket. Használjuk fel e célra az iskolai ünnepélyek nemes eszközét is! Kérjük ezen ívnek szíves körözését az ismerős lelkes és tanító urak körében. Ismertessük az eszmét a papi és tanítói gyűléseken. Működésükre az Isten áldását kéri a *Keresztény Szeretet Orsz. Gyermekvédő Műve*.

Gyermekszínház Nagykátán. A nagykátai római katolikus iskola V—VI. osztályú növendékei Saskeőy Józsefnek a «Javulás» című gyermek-színdarabját adták elő kétszer egymásután, váratlanul fényes erkölcsi és anyagi sikerrel. Az előadásokat rendező osztályvezető szerény keretekben csupán arról álmodozott, hogy kedvenc eszméjének, az iskolai gyermekkönyvtár-alapnak, ha csak néhány tégláját is megszerezheti ezúttal, már fáradtsága meg lesz jutalmazva. Am a közönség oly gyönyörű pártfogásban részesítette e vállalkozást, hogy a tiszta jövedelemből mindjárt egy kis könyvtárt lehet berendezni. Feszült figyelem és «zsúfolt ház» jutalmazta már a készülődést, a jó szándékot is: az ügyes betanítás pedig az elismerés babérral jutalmazta az intelligens törekvéseiben kifogyhatatlan Gárdonyi Rezső szerkesztő és római katolikus tanítót. A cél magas volt: anyagi és szellemi javakkal hozzájárulni a tanügy fejlesztéséhez. Az érdemny lépten követte a kifizetőt.

Az egyesített Zsámbok-Nagykátai római katolikus Tanítók Köre május 20-án tartotta évi közgyűlését Kókán. *Radányi Béla* kerületi tanfelügyelő elnöki megnyitójá-

ban a hazaszeretet fejlesztését és apolasát fejtegetve, a gyűlést megnyitja. Majd *Csipkó* Bertalan jegyző és *Gárdonyi* Rezső pénztárnok adják elő évi jelentéseiket. Ezek után *Dobossy* Sándor főtanító (Gyakorlati irány a tanításban), *Gelela* János kántortanító (A tanításügy jövőjéről) című értekezését olvasta föl. Mindkét fölolvasás általános tetszésben részesült s a helyes és gondos munkaért a gyűlés köszönetet szavaz. Most következett a tárgysorozat legkimagaslóbb pontja. A tanfillekek, kapcsolatban az üdülőház ügyeivel, melynek keretében elnök jelenti, hogy a kerületben a lefolyt évben 80 koronát gyűjtött a tanítószolgálat, mely összeg rendeltetési helyére küldetett. *Trungel* János pápai kamarás-esperes, továbbá *Vértés* Ferenc és *Kovács* Vilmos tanítók hozzászólása után a gyűlés a következőleg határoz: A létesítendő Katolikus Tanítók-Üdülőházát, a Katolikus Tanítók Országos Arvaházát, mint a keresztény szocializmus ezen legújabb virágait fölkarolja, minden iskolában a főtanító vezetésével mellette célra a növendékektől filléreket gyűjt s felkéri az egyesület a Katolikus Segélyalapok vezetését, hogy az alapszabályait, működését ismertető füzetét küldje meg a tanítószolgálat; *Kovács* Vilmos tanítót pedig megbizta, hogy tanulmányozza ez ügyet, a vezetéssel szemelvényesen tárgyaljon s tapasztalatairól a jövő gyűlésen számoljon be. Végül a következő ülés helyére állapított meg s a Hymnus éneklése után a gyűlés véget ért.

A **Csurgó esperességi római katolikus tanítóegyesület** XXX. évi rendes közgyűlését folyó évi június hó 9-én Csurgón tartja meg. *Tárgysorozat*: 1. Reggel 8 órakor szentmise. 2. A kerületi tanfelügyelő üdvözlő beszéde. 3. Elnöki megnyitó. 3. *Vitkovics* Imre gyakorlati tanítása. 5. Mult ülés jegyzőkönyvének felolvasása. 6. Elnök évi jelentése. 7. A központi bizottság által kitzűzött vitatétel tárgyalása: a) Az egyházamos tanítás pedagógiai és szociális oldalait tekintve, megvalósítható-e faluhelyen? Tartja: *Boross* József. b) A kántortanítók tisztán kántori illetményeinek a mai megélhetési viszonyokhoz mért rendezése. A felekezeti tanítók fizetésrendezéséről legújabbán hozott országos törvény rövid ismertetése. Tartja: *Gantszler* János. c) A tanítói nyugdíjtörvény revíziója. Az állami tisztviselők új nyugdíjtörvényének mely rendelkezései hasznosíthatók a tanítói nyugdíjtörvény revíziójánál? Tartja: *Dénes* Lajos. 8. A pénztáros és a számvizsgáló-bizottság jelentése, a jövő évi költségeloirányzat bemutatása. 9. A millenniumi alap kamatainak odaítélése. 10. Tagok fölvétele. 11. Indítványok.

A **líptómezei r. kath. tanítóegyesület** s ennek testvéregyesülete a líptómezei r. kath. tanítók özvegyeinek és árváinak gyámegyesülete f. évi május hó 21-én tartotta rendes évi közgyűlést a líptószentmiklósi r. kath. iskola tantermében. Az ünnepélyes istentisztelet után vette kezdetét a közgyűlés, mely gazdag tárgysorozattal a késő délutáni órákba nyúlt. *Szivák* József líptótelepi tanító gyakorlati tanítást mutatott be. (A direkt módszer a beszéd- és értelemgyakorlatok szolgálatában) címen. A sikertelen tanítást a közgyűlés köszönetet szavazott a törekvő tanítónak. Ezután következett nagyszámú és főtisztelendő *Kraszner* József nagybórci apát-plebános gondolatokban gazdag elnöki megnyitója. Az elnök a Krisztusban megújulás szükségességére mutat rá és felhívja az egybegyűlteket figyelmét a vallásosság hiányából eredő ama támadásokra, amelyek az egyházat érik azon egyszerű oknál fogva, hogy hirdetőik nem ismerik Krisztust, az ő isteni tanítását és azon igazságokat, melyek fenyesen bevilágítanak a hitetlenség homályba burkolt odúiba. A tanítók tanítójának, az igaz Mesternek szeretettel áthatott, az emberiség javát előmozdító, azt szolgáló tanait kell, hogy a tanítószolgálat magáévá téve világítson hasonlóan és vezérelje a reábizott gyermekeket s a népet. Legyen a tanító a szó legszorosabb értelmében hivatása magaslatán álló és akkor elérkezik magától az az idő, amidőn a nép megismerve benne a fontos tényezőt, fokozott mértékben szeretni, tisztelni fogja, az anyagiak kivívásában maga nyújtja a leghathatósabb segítséget. Krisztusnak mindenüvé bevilágító isteni lelke áldását kéri a közgyűlésre, annak tagjai munkálkodására az ülést megnyitja. A mult évi közgyűlés jegyzőkönyvé-

nek felolvasása és hitelesítése után következett *Korbás* József hrboltói tanító «Az értelem és az érzelmelel tudatos fejlesztése a gyermek lelkében» című felolvasása. A felolvasó ügyességére és pedagógiai készségére vallott a nagy gonddal, tudással megírt felolvasás. Mélyen szántó gondolatokban, eszmékben gazdag, lélektani alapon épült felolvasás volt ez, mely a kartársak figyelmét mindvégig lebilincselte, ismereteiket gazdagította. A közgyűlés a sikerült felolvasásért a szerzőnek jegyzőkönyvi köszönetét fejezte ki. (Kimutatandó gyakorlati példákban, gyakorlati tanítás alapján: miképp nevelhető a gyermekek hitvallásos értelemre a reáltantárgyak keretén belül) című pályatételre *Bárdos* Géza líptószentmiklósi k.-tanító pályamunkája ajánlatot tartalmazta. A közgyűlés a 40 korona jutalmat *Bárdos* G. k.-tanítónak kiadta a bíráló-bizottság elnökének ajánlata alapján. (A magyar nyelv eredményes tanításának legkönnyebb módszereiről, tekintettel a tótajkú gyermekekre) című kötelező tételre *Cservenka* Imre kelemenfalvi tanító munkája sorsoltatott ki és olvastatott fel. A direkt módszert felelő munka megírójának a közgyűlés köszönetet szavazott. Több egyesületi ügy elintézése, a pénztári jelentés meghallgatása, a felmentvény megadása után a közgyűlés véget ért, utána folytatólag a Tanítók özv. és árváit gyámoltató egyesület közgyűlése következett. Az elnök rövid beszéd kíséretében megnyitja az ülést s örömmel jelenti, hogy a gyámegyesület vagyona immár a húszezer koronát meghaladja s így az egyesület ama kedvező helyzetbe került, hogy a líptómezei tanítók hátramaradt özvegyeit, árváit egyenkint 100—100 korona évi segélyben részesíti. A mult évi közgyűlés jegyzőkönyvének felolvasása, hitelesítése, a pénztári jelentés meghallgatása a felmentvény megadása után szólasra emelkedett *Dvorszky* Ágoston nemtelipcei kántortanító, az egyesületnek évtizedeken át volt jegyzője és megindult hangon búcsuzott kartársaitól, egyben a jegyzőségről lemondott. Rövid visszapillantásban utal az egyesület mostoha gyermekkorára, mely időre esett az ő jegyzői tisztének elfoglalása, valamint örömmel konstatalja folytatólag, hogy az egyesület, ha tagokban nem, de anyagiakban gazdagodott, öregedett. Az egyesülettel öregedett ő maga is és mivel szükségét érzi, hogy fiatal, alkotó erő kerüljön az egyesület tiszteré, tekintettel arra, hogy ő maga nyugdíjba vonul, évtizedeken át veseit tiszteréről lemond, azt az egyesület rendelkezésére bocsátja. A közgyűlés sajnálattal vette tudomásul ügybuzgó jegyzője távozását, neki fáradhatatlan ügybuzgalmaért jegyzőkönyvi köszönetet mond, egyben az így megüresedett jegyzői tisztre *Bárdos* Géza líptószentmiklósi kántortanítót választja meg egyhangúlag. A tagsági díjak beszedése, új tagok felvétele után a közgyűlést az elnök berekeszti.

A **zomborvidéki róm. kath. tanítóegyesület** évi közgyűlése május 15-én tartott meg Zomborban a fiúiskola egyik termében. A közgyűlés kimagasló tárgya volt *Hackl* Lajos országos ének- és zeneoktatási felügyelő élvezetes előadása a népkolai énektanításról. Fejtegette, kimutatta a mai énektanítás fonákosságát s kimutatta, hogy mennyire indokolt a kottatanítás már a kezdő fokon is. Hangjegy kanalakkal érdekesen szemléltette, miként kell a gyakorlatokat vezetni. A *gyermektanulmányozás* volt a másik tétel, melyet *Reisz* Mihály kerényesi tanító olvasott fel. *Nagy* János bacsbertesi tanító a rendszabályokat ismertette. Indítványok során díjakat tűztek ki a legjobb munkálatok jutalmazására.

A **stomjai esperesi kerület tanítói köre** f. évi május hó 8-án tartotta meg rendes évi közgyűlését a kies fekvésű Borostyánkőn. A gyűlésen, a teljes számban megjelent papságon és tanítószolgálaton kívül, megjelent a stomjai községi iskola tanítótestülete is. A közgyűlést *Hojtsik* Imre ker. tanfelügyelő nyitotta meg. A munkáról beszélt, mely a kor haladásával egyre nehezebbé fog válni. A szentesítést váró tanítói fizetési törvényt — úgy mond — a munka jegyében hozták, mert a magyar törvényhozás ennek révén nemcsak a tanítók nyomorán akart enyhíteni, hanem szembe előtt lebegett az a nemzeti érdek is, hogy a tanítók egyre fokozottabb mértékben

vegyék ki részüket a kulturális munkából. A mindvégig feszült figyelemmel végig hallgatott szép beszédet a kör tagjai lelkesen megélték. A múlt évi gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása után a kör tagjai vita tárgyává tették a kath. tanügyi tanács által megállapított tételket. Különösen a népjóléti intézmények, az ipari érzék felkeltése a gyermekekben és az énektanítás módszere provokáltak nagyobb vitát, melyben úgy a kör tanító, mint lelkes tagjai résztvettek. A szakszerű hozzászólásokról a kör jegyzője a pozsonyvidéki népnevelők egyesületének közgyűlésén számol be. Felolvastatott a pozsonyvidéki egyesület által, melyben a Pozsonyban felállítandó kath. tanítók háza létesítéséhez anyagi hozzájárulást kér. A megjelentek határozatilag kimondták, hogy évente személyenként 4 koronát fizetnek erre a célra. Az indítványok során *Klimó Károly* zohori kántortanító kívánatosnak tartja, hogy a hittekekezeti tanítók középfizetését a községek az adóhivatalnak szolgáltatassák be s a tanítók onnan kapják. A kör tagjai magukévá tették *Klimó* indítványát s úgy határoztak, hogy az ezirányú mozgalmat a pozsonyi egyesület indítsa meg. *Gaszó Bertalan* stomfai ig. tanító leköszönvén a kör világi elnökségéről, helyébe egyhangúlag *Neubálek Lajos* nagymagásfalusi kántortanító választott meg, ki megköszönve a kör bizalmát, odanyilatkozott, hogy székfoglalóját a jövő évi gyűlésen tartja meg.

A Pécsegyszéki róm. kath. Tanítóegyesület szekszárdi esperesi köre ez évi közgyűlését Szekszárdon, a belv. rk. iskolában június hó 19-én d. e. 10 órakor tartja meg. Tárgysorozat: 1. Veni Sancte, tartja dr. *Fent Ferenc*. 2. Elnöki megnyitó. 3. A múlt gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése. 4. Gyakorlati előadás, tartja *Malonyai Elemér*. 5. Pénztáros jelentése. Tagdíj fizetés. 6. Az orsz. tanítói Segélyalap ügye. 7. Új tagok felvétele. 8. A közgyűlésre kiküldendő tagoknak öt csoportba leendő beosztása. 9. A *Körödy*-féle olvasókönyvek tárgyalása. 10. A jövő közgyűlés helyének kitűzése. 11. Indítványok.

Felvétel a szepeshelyi tanítóképző intézetbe. A szepeshelyi rk. tanítóképzőintézet I. évfolyamába a jövő 1913—14. tanévre oly ép testű növendékek vétetnek fel, akik a 14-ik életévüket már betöltötték, de 18 évesnél nem idősebbek és annyi előképzettséget igazolnak, amennyit a közép- vagy polgári iskola IV. osztályának sikeres elvégzése nyújt. E követelmények igazolása szabályszerű iskolai bizonyítvánnyal, vagy kivételképen az intézetnél leteendő felvételi vizsgálatlal történik. A III. évfolyamba felvehetőek, akik a közép- vagy polgári iskola hat osztályát sikeresen elvégezték. Az ilyen tanulók az I. és II. évfolyam különböző tárgyaiból (testélettanból, lélektanból, ének-zenéből, kézimunkából) vizsgálatot tesznek. A felvételi iránti kérvényhez csatolandó: 1. keresztlevél, 2. orvosi bizonyítvány, 3. utolsó iskolai bizonyítvány. A jelentkezők kérvényeik elintézéséről eleve értesíttetnek. Szegénységüket igazoló, erkölcsi tekintetben kifogástalan növendékek 80—100 korona segélyben részesülnek.

«A veszprém-várpalota-enyigi róm. kath. tanító-kör» tavaszi közgyűlést f. évi június hó 10-én tartja Balatonalmádiban. A gyűlés kezdete d. e. 11 órakor. **Tárgysorozat:** 1. Elnöki megnyitó. Mondja: ft. *Nemes Dénes* esp., kerületi tanfelügyelő úr. 2. A jegyzőkönyv felolvasása és hitelesítése. 3. Elnöki jelentések. 4. A veszprémi nagygyűlésre kitűzött tételek tárgyalása és megvitatása az egyházamos tanítás-, a kántori illetmények rendezése-, az új fizetési törvény- és a nyugdíjrevízióról. Előadók: *Bartalis Béla*, *Jósa Ernő* és *Mráz Ambrus* tanító urak. 5. A veszprémi nagygyűlésre képviselők kiküldése. 6. Pénztáros és könyvtáros jelentése. 7. Indítványok. 8. Tisztujtás.

Meghívó Szegedre! A római katolikus kántorokat, kántortanítókat, egyházi karnagyokat és orgonistákat f. é. június hó 5-re Szegeden, a Kath. Kör helyiségében tartandó országos kongresszusra tisztelettel meghívom. Mély hálával és igaz tisztelettel fogadjuk mindazon egyházi férfiakat a Ftdó. Papságot, kik becses megjelenésükkel minket szerencsétlenül fognak s ezáltal is bizonyítékát nyújtják annak, hogy nyugdíjunk létrehozásában, megoldásában az ő hathatós támogatásukra biztosan számíthatunk. A Ftdó Lelkes úrat nemcsak meghívom, hanem megfizetendő megjelenésre tisztelettel fel is kérem. Kedves Kártársam, Te is jöjj el Szegedre! Aki helyzetünk jobbítását, nyugdíjgyünk megoldását és mielőbbi létrehozását szívből kívánja és óhajtja, az el fog jönni Szegedre. A kongresszus reggel 9-kor veszi kezdetét a következő tárgysorozattal: 1. Veni Sancte mise a belvárosi templomban. 2. A Katolikus Körben pápai himnusz, a kongresszus megnyitása, elnöki jelentéssel. 3. Alelnök-titkár előterjesztése nyugdíjgyünk állapotáról. 4. A múlt ülés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése. 5. Az alapszabályok felolvasása, esetleges módosítása. 6. Indítványok tárgyalása. 7. A kongresszus bezárása, «Hymnusz». 8. Déli 1-kor közös ebéd. 9. Delután 3-kor orgona és egyházi hangverseny. A templomi énekar, a tanító-képző ifjúsága és a szegedi dalárda 100 tagú kar közreműködésével, ftdó Naszády József tanár egyházi karnagy vezetésével. A kongresszusról bővebb ismertetést nyújt az egyesület közlönye a «Katolikus Kántor» 11. száma. Kívánságra ingyen megküldi a kiadói hivatal, Eger, Gimnázium-u. 3. A kik a kongresszusra részt óhajtanak venni, arra kérem, hogy ebbeli szándékukat a közös ebéd megrendelése céljából velem közöljék szíveskedjenek. Isten velünk! A viszontlátásra Szegeden! Szeged, 1913. május hó 27. *Hajabács László*, szeged-blev. kántor, a kongresszus elnöke.

A SZERKESZTŐSÉG ÜZENETEL.

V. T. Beérkezett. — **F. E.** A tantervben feltüntetett heti óraszámot köteles megtartani. — **P. Gy.** A róm. kath. plébániák címe felragasztásra megrendelhető az egri liceumi nyomdában. **H. V.** — Az egész szünet alatt nem. — **«Katolikus tanító»**. 1. Köteles őket átvenni. 2. Az előkészületek most folynak. — **F. Gy** Forduljon a Julián-egyesülethez. Budapest I., Döbrentei-utca. — **K. K.** 1. Kérjen információt az illetékes tanfelügyelőségtől. 2. Az új fizetési törvény rendelkezik ebben az ügyben. — **B. J.** Köszönöm a meghívást. — **K. J.** Kevesebb állásra hirdettek pályázatot, emiatt nem jelöltek többeket. — **K. L. I.** Beérkezett. — **J. I.** Lépjen be a középiskolába. — **H. P.** Igen, május végéig illeti meg a fizetés, mert 15-én túl is szolgált. — **R. J.** Beosztást nyer a II. f. o. 3-ik fokozatába 2000 korona fizetésre. Kap 500 K javítást és marad 858 K 80 f kántori díjazása. — **K. M. I.** Nem köteles a fenntartó legelőt adni a gazdálkodó tanító állatai számára, ha az díjlevélben biztosítva nincs. 2. Kérlemezze. 3. A fáskamrát igen. — **Sz. G. I.** Budapesten van két éves tanfolyam. 2. Az iskolai zászlóaljak ügyében miniszteri döntés történt. — **B. G. Tartolcz.** Ha nincs itthon, nem kötelezhető. — **V. K. I.** Az igazolt megszakítás előtti időt beszámítják. 2. A díjlevélben biztosított épületeket a fenntartó felépíteni köteles. — **A. S.** Mind a két kérdésre «igen» a felelet. — **P. G.** Forduljon az egyesület elnökségéhez Esztergomba. Azonnal megküldik. Mi nem rendelkezünk a kért alapszabállyal. — **Tanító — Jászberény.** Tájékozódunk. — **Sz. F.** A filiális község, ha ott külön iskola nincs és a tankötelesek az anya-hitközség iskoláját látogatják, akkor igen is kötelesek a tanítói lakás építéséhez hozzájárulni, ellenkező esetben nem. — **M. G.** I. Igen, beszámítják. II. Most dolgozzák fel az adatokat. — **H. F. Bakony.** Beosztást nyer 2000 K fizetésre. Kap 300 K javítást és az 1893 év előtti időre 600 K személyi pótlékot. — **H. Gy. I.** Beosztják 1400 K fizetésre. Javitás 400 K. 2. A lakás és kert ügyét az illetékes iskolaszéknél szorgalmazza. Feleltesse meg eljárását az egyházi hatósághoz. — **H. L.** A mellékleteket az 1907. évi törvény írja elő. A Rendtartási szabályok függelékében a törvény és az utasítás teljes szövegében olvasható. Annak megfelelően szereljük fel a kérvényt. Jelen esetben, mert már élvez az iskola államsegélyt, csak az előző államsegélyt kiutaló végzés számára kell hivatkozni.

PÁLYÁZATI HIRDETÉSEK

A nmélt püspöki kar határozata **kötelezőnek** nyilvánította a katolikus népoktatási intézetek pályázatainak a «Népnevelő»-ben való közzétételét.

KIADÓHIVATAL:
Szent-István-Társulat Budapest.
A KIADÓHIVATAL FŐNÖKE:
LOVÁSZY DEZSŐ.

Pályázati hirdetések minden egyes szávanak egyszeri közlése 6 fillér. Csakis azon pályázatok közöltenek, melyeknek díja előre lefizetett.

Alapot kérjük gondosan megőrizni. Pótlásokat számonként 30 fillér ellenében teljesítünk. Csakis azt a pályázatot közöljük, melyért a pénzt péntek délig megkapjuk.

Esztergomi érseki megye.

Detreköcsütörtökön (Pozsony m.) kántortanítói állás betöltendő. Javadalmazása: 2 szoba, konyha, kamra, faszín, ól, házikert, alapfizetés a községtől 629 kor. és személyes pótlék 120 kor., alapítványok után 25 kor., stólaajóvédelem 80 kor., bérlet a földek után 77 kor., 25 pozsonyi mérő rozs, 16 ürméter puhafa, ezen fának bevarozása, ostaöntés 30 kor. Tannyelv magyar-tót. Kötelessége ismétlőiskolát ingyen tanítani. További kötelességei ugyanazok, mint elődeé. A folyamodványok június hó 10-ig az iskolaszék címére küldendők. Az állás szeptember 1-én elfoglalandó. *Iskolaszék.* 511 1—1

Besztercebányai egyházmegye.

Az **erdőbádonyi** róm. kath. kincstári osztatlan iskolánál kántortanítói állásra pályázat hirdettetik *június 21-ig.* Javadalmazása: lakás természetben. Kincstári forrásból alapfizetés 181'66 kor. és az 1907. t. c. alapján a rendes tanítói szolgálati idő alapulvétel és a többi javadalmazás tekintetbevételével törvényszerű mértékig való fizetékiesztés. Hitközségtől törzsfizetés 10 kor., erdőbádonyi volt urbéresek közös erdejéből $\frac{3}{4}$ urb. telek után 3'20 kor., legeltetési jog 2 drb. szarvasmarha és 20 drb. juh után 8 kor., fajrandóság 70 kor., 7 hold 496 $\square$ ól illetményföld jövedelme 87'76 kor., tandíjváltás 100'80 kor. Kántori jövedelem: templompénztárból 173'14 kor., stóla 30 kor., offertorium 4 kor., kántáció 12 kor., misealapítványokból 5'98 kor. Kétfően felszerelt kérvények a besztercebányai nagytekintetű m. kir. erdőigazgatóságra címezve a ker. tanfelügyelőséghez küldendők. *Tájé.* (Zólyom m.) 507 1—1

Csanádi egyházmegye.

Kántorhelyettest keresek magyarok közé nyárra. Fizetése megegyezés szerint, lakás zongorával. *Mayer, Kunagota.* (Csanád m.) 520 1—1

Kalocsai érseki megye.

A **topolyai** (Bács m.) róm. elemi iskoláknál ujonnan szervezett három tanítói és egy tanítónői állásra pályázat hirdettetik. Egy-egy állás javadalmazása a következő: 1. A politikai községtől 200 kor., 2. államsegély 800 kor., 3. Törvényes korpótlék, 4. a községtől 220 kor. lakbér és kertületmény. A megválasztottak kötelesek a részükre évenként kijelölendő osztályt vezetni; az ismétlőiskolásokot — a tanítónő a kézimunkát is — minden külön díjazás nélkül tanítani és a «Bács-Tiszavidéki Tanítóegyesület» tagjai közé belépni. Az állás 1913. év szeptember hó 1-én foglalandó el és a fizetés is ez időponttól kezdve folyósítatik. A pályázók kétfően felszerelt kérvényüket *június 15-ig* a topolyai róm. kath. iskolaszékre címezve főt. *Schüdl Ignác* (Bácskossuthfalva) esp. plébános úrhoz küldjék. *Az iskolaszék.* 514 1—1

Pécsi egyházmegye.

Okleveles r. kath. vallású 25 évesnél nem idősebb tanítónő alkalmazást nyer méltóságos gróf Zichy Ráfael úr tulajdonát képező *muthi* (Tolna m.) bérbe adott birtokán, a nyilvános r. kath. jellegű uradalmi iskolánál. Javadalmazás: Évi 1000 K középfizetés, a törvény értelmében járó korpótlék; természetben: a rendelke-

zésre álló butorozatlan lakás, annak mellékhelyiségeivel és a házikert használata és tizenkét méter tűzifa. Ebben az iskola fűtésére szükséges fa bele nem értetődik. A gróf Zichy, Ráfael úr Ömeltóságához szóló pályázatok keresztivel tanítói oklevéllel és esetleges eddigi működését igazoló bizonyítványokkal felszerelve az urad. központi iroda címére Sárszentmihályra (Fejér m.) küldendők be. Egy évi próbaszolgálat megkívántatik. 504—2

Kurd (Tolna m.) róm. kath. iskolaszéke a nyugdíjazás folytán megüresedett III. sorszámú osztálytanítói állásra pályázatot hirdet. Fizetées: Kurd községtől: 600 kor., egy szobából álló lakás. A második szoba, konyha, kamara és kert megváltása címén: 120 kor., fűtésre 36 kor., államsegély 364 kor. Kötelességei díjvel szerint. Pályázati határidő: *június 7.* Tannyelv: magyar. Az állás 1913. július 1-én elfoglalandó. Megválasztott köteles a pécs egyházmegyei tanítóegyesületbe belépni. Kérvények aulirothoz küldendők. *Hradek Károly* kurdi plébános. 512 1—1

Székesfehérvári egyházmegye.

A **bicskei** róm. kath. iskolaszék kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Új lakás, konyha, pince, éléskamra, faház s közös mosókonyhán kívül 200 $\square$ ól konyhakert, (gazdasági épületek nincsenek). Jövedelme földekben és kespznpzben mintegy 2300 kor. Kötelessége a számára kijelölt osztályt vezetni; hittant emleztetni, hittanórán jelenlenni, hitoktató esetleges távollétében az órát megtartani; hitközségi irnivalókban felszólításra segédkezni és a helyi viszonyok szerint meghatározott összes istentiszteleteken, tehát kismiséken is az összes kántori teendőket személyesen végezni. Akadályoztatása esetén kántori teendőiben a plébános felszólítására bármelyik tanító helyettesíti, a stóla azonban ez esetben a helyettest illeti. Az állás 1913. okt. 1-én foglalandó el. Keresztivellel, oklevéllel s működési bizonyítványokkal felszerelt folyamodványok *június 23-ig* *Magdiacs István* esperes kano-nokhoz küldendők be. Étyekre (Fejér m.) Próbaéneklés és választás június hó 28-án délelőtt 9 órakor Bicskén fog megtartatni. 509 1—1

Sárszentmihályi róm. kath. iskolaszék tanítónői állásra pályázatot hirdet. Javadalmazása 1000 kor. alapfizetés, melyből 900 kor. államsegély, lakás, mellékhelyiségekkel, 20 kor. kertváltás. Kötelessége egy tanteremben mindennapi és ismétlőoktatás, kézimunka tanítás. Felszerelt kérvények plébániahivatalnak Sárpenelére (Fejér m.) küldendők *június 29-ig.* 512 1—3

Szepesi püspöki megye.

Pályázat a **kisborovei** róm. kath. tanítói, tanítónői állásra törvényes fizetéssel, lakással *július 1-re.* Tótl tudni kell. Iskolaszék, Nagyborove, u. p. *Hutti.* (Liptó m.) 515 1—1

Szombathelyi egyházmegye.

Az **alsószölnöki** (Vas m., Szentgotthárd mellett) kántortanítói állásra pályázat hirdettetik. Fizetése: díjvel szerint középfizetés és természetben 1071 kor. és 85 kor. államsegély. A templomi dolgok elvégzetéséért 150 kor. póttállamsegély. Szép lakás és kert. Pályázati határidő *július 1.* választás július 2-án. *Dr. Lenarsich Imre,* isksz. elnök. 518 1—1

Váci egyházmegye.

Hódmezővásárhelyre egy jóhangú kellemes, de értelmes kiejtésű róm. kath. segédkantort keresek. Évi fizetése: 500 kor., reggeli, ebéd és vacsora; ezen kívül egy bútorozott szoba, fűtés és villanyvilágítással. Ágynemű és mosás nem adatik. Megkiváncsítanak a kántori teendőknek önálló végzése és a reábizottaknak pontos teljesítése. Oklevél nem szükséges. A kérvényt sziveskedjenek **június 30-ig** hozzám beküldeni. A megválasztott csak augusztus 1-én foglalhatja el az állást. *Simon József* főkantor. 500 2-2

Mária-Besnyőre (Gödöllő mellett) a kath. iskolánál nőtanítói állásra pályázat hirdettek. Jövedelme: 1100 kor. és lakás. Pályázók illetményeik és kötelességeiket illetőleg, melyek a díjlevélben megállapítottak, felvilágosítást nyernek a gödöllői plébániai hivatal útján. Felszerelt kérvények annak jelzésével, hogy a díjlevélben foglaltakat pályázó ismeri és elfogadja, **július hó 15-ig** bezárólag beadandók a gödöllői plébániahivatalhoz. Állás 1913. szept. 1-én foglalandó. el s ez időtől kezdve folyósítatik a fizetés is. 516 1-1

Veszprémi egyházmegye.

Az **őcsi** (Veszprém m.) róm. kath. iskolaszék az eltávozás folytán megürült kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalma: 2 szobás lakás, konyha, éléskamra; gazdasági épületek, 4 kat. 126 □ öl szántóföld; 1 kat. hold 528 □ öl legelő, 284 □ öl rét, 1420 □ öl kert. Temető kaszálási joga 505 □ öl, minden pár után 1/2 p. mérő rozs és 42-52 fill. lélekpenz, körülbelül 30 p. mérő, 4 öl tűzifa házhoz szállítva, stólából körülbelül 10 kor., «Kiss Pál» alpból 42 kor., ismétlősök oktatásáért a községi pénztárból 12 kor., államsegély 480 kor. Kötelessége díjlevél szerint. Kérvények június hó 30-ig nyújtandók be *Tapolczay Pál* plébános, isksz. elnökhöz Taliándörögdre. Választás **július hó 6-án** d. e. 9 óraker. Az állás választás után azonnal elfoglalandó. 508 1-1

A **főnyedi** róm. kath. iskolaszék az ottani kántortanítói állásra a «Népnevelő» 18-ik számában hirdetett pályázatot a jelzett javadalmas és feltételek mellett **június 29-ig** meghosszabbítja. Ezen javadalmon kívül az uradalom még egy hold földet és egy hold rétet szokott grationale képen adni, de amelyért az iskolaszék felelősséget nem vállal. Választás **június 30-án** d. e. 9 óraker. Az *iskolaszék.* 505 1-1

Schobert «Német bucsúztatók» könyvét megveszem. Ajánlatot kér Bodó tanító. Hörnyék, posta Sásd (Baranya megye). 502 2-2

Jeles oklevéllel és jeles működési bizonyítványokkal tót-magyar vidékre azonnal mennek róm. kath. kántortanítóknak. *N. I.* kántortanító, Trencsénhosszúmező. 506-1

Pedálos harmónium széphangú, majdnem új, eladó 290 koronáért. Karral vagy lábbal fújtható. Templomba, iskolába magántanulásra alkalmas. *Mayer* kántortanító, Kunágota. (Csanád m.) 519 1-1

Állást keres tót községbe róm. kath. kántor, 31 éves, aki teendők végzésében teljesen jártas. Cím a «Népnevelő» kiadóhivatalában. 517 1-1

Figyelem!

Tanítók Címtára sajtó alatt! Hirdetések, taneszköz- és könyvismertetések felvételnek: «Tanítók Címtára» szerkesztőségében, Zalakallósd, p. Kehida. Tamásy kántortanító. 463 1-1

Stampay ének- és imakönyve,

(XIX. kiadás, 256 oldal) felvázsonban **30 fillér**, egészvázsonban **50 fillér**. Tízre egy ingyen, kotta is egyszer ingyen, **KÖBÖLKUTON, Esztergom**. — A Stampay Miklós-féle **Köszöntőkönyvecske** nem nálam kapható, hanem öcsémnél Nógrádkisterenyén, **12 db franko 2 kor.-ért.** 352-8

Védjegye

Magyar törlógummi

kapható minden papirkereskedésben.

Magyar címer a védjegye,
Magyar diák csak ezt vegye!Magyar Ruggya-társaság
Részv.-Társaság Budapest.**A sikeres tanítás
kelléke
a jó „tan eszkö z”.**

Ilyen a BODA-féle mechanikai számoló-szerkezet, mely Magyarországon 7226. sz. a. Németországban 58.339/1910. sz. a. szabadalmat nyert. Az elemi iskolák részére 152.342/1909. sz. a. miniszterleg engedélyezett 1000 koronával jutalmazott, díszoklevél és áll. éremmel kitüntetett, az Orsz. Kath. Tanács által 32/1910. sz. alatt engedélyezett, továbbá az összes állami iskolák használatára külön is engedélyezett legjobb számoló-szerkezet. Számos elismerő levél, hivatalos bírálat igazolja gyakorlati értékét. **Ára 45 korona.** Megrendelhető a Szent-István-Társulatnál Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28.

65 filléres Tantervfüzeteim
megjelentek. Felvilágosítást
küld, megrendelést kér:
RUZSINSZKY GYÓN.

432-3

Első magyar királyi szab.
ISKOLABUTORGYÁR
Feivel Lipót Utódai
BUDAPEST

Modern irodai berendezések gyártása

X., [K]olozsvári - u. 11.

Népiszkolai címtáblák

45x60 cm. nagyságban rendkívül tartós, ölmazott acélbádoglemezből, fehérzománc alapfestéssel, fekete nagybetűs felirattal, az itt látható mintarajz szerint színes magyar címerrel ellátva darabonként **15 koronáért** megrendelhetők.

A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

könyvkiadóhivatala és könyvkereskedése részv.-társaság.

Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28/B. szám.

Bármely más felirat jutányos áron megrendelhető. 278

A vonatok indulása Budapest ny. p.-udvarról.

Érvényes 1913. május hó 1-től.

A vonatok érkezése Budapest ny. p.-udvarra.

vonat-szám	óra	perc	vonat-nemje	hová	vonat-szám	óra	perc	vonat-nemje	hová
Délelőtt									
154	5 00	sz. v.		Vác	410	5 45	gy. v.		Wien
152	5 15	sz. v.		Rákospalota-Ujpest	142	5 20	sz. v.		Szob
732	5 25	sz. v.		Ersekújvár	176	5 30	sz. v.		Rákospalota-Ujpest
731	5 40	sz. v.		Szolnok	122	6 00	sz. v.		Parkány-Nána
4102	6 00	sz. v.		Esztergom	122	6 10	sz. v.		Vecses
6502	6 30	sz. v.		Lajosmizse, Kécskemét	144	6 15	sz. v.		Nagymaros
156	6 35	sz. v.		Rákospalota-Ujpest	734	6 20	sz. v.		Monor, Ócsa
102	6 50	k. ost.		Wien, Paris, Ostende	414	6 40	sz. v.		Esztergom
510	7 00	gy. v.		Szeged, Stanislaw	726	6 45	sz. v.		Cegléd, Szolnok
1402	7 05	sz. v.		Zsolna, Berlin	406	6 50	gy. v.		Pozsony, Zsolna, Berlin
104	7 15	sz. v.		Wien, Berlin	140	6 55	sz. v.		Parkány-Nána
108	8 00	sz. v.		Dunakeszi-Alag	726	7 00	sz. v.		Cegléd
108	8 20	sz. v.		Ócsa, Bazias	172	7 15	sz. v.		Rákospalota-Ujpest
112	8 40	sz. v.		Karasz, Karaszhegy	180	7 25	sz. v.		Vác
134	8 45	sz. v.		Nagymaros	78	7 35	sz. v.		Cegléd
101	9 00	sz. v.		Esztergom	658	7 40	sz. v.		Lajosmizse
114	9 35	sz. v.		Wien, Berlin	132	7 55	sz. v.		Parkány-Nána
104	9 45	sz. v.		Rákospalota-Ujpest	710	8 05	sz. v.		Bukarest, Bazias
102	10 00	sz. v.		Rákospalota-Ujpest	132	8 20	sz. v.		Dunakeszi-Alag
6504	11 00	sz. v.		Lajosmizse, Kécskemét	148	8 30	sz. v.		Zsolna, Berlin
130	11 15	sz. v.		Nagymaros	148	8 30	sz. v.		Wien, Paris
136	11 50	sz. v.		Cegléd	502	8 35	sz. v.		Bukarest, Stanislaw
116	12 00	sz. v.		Wien	184	10 00	sz. v.		Dunakeszi-Alag
Délután									
104	12 05	sz. v.		Rákospalota-Ujpest	702	11 30	k. ost.		Belgrad, Konstantinápoly
1404	12 20	gy. v.		Zsolna, Berlin	140	11 35	sz. v.		Nagymaros
182	12 25	sz. v.		Nagymaros	702	11 40	exp. v.		Bukarest, Konstantinápoly
4106	12 30	sz. v.		Esztergom	A vonatok indulása Buda-Császár-udvarról.				
106	1 00	sz. v.		Rákospalota-Ujpest	406	5 55	sz. v.		Esztergom délelőtt
4140	1 05	tsz. v.		Piliscsaba	404	6 34	sz. v.		Esztergom délután
106	1 30	sz. v.		Dunakeszi-Alag	408	12 15	sz. v.		Esztergom délután
4108	1 50	sz. v.		Esztergom	408	12 15	sz. v.		Piliscsaba
106	2 00	gy. v.		Wien, Paris	408	12 15	sz. v.		Szeged
126	2 10	sz. v.		Parkány-Nána	408	12 15	sz. v.		Rákospalota-Ujpest
170	2 15	sz. v.		Rákospalota-Ujpest	408	12 15	sz. v.		Szeged
4110	2 20	sz. v.		Esztergom	408	12 15	sz. v.		Szeged
506	2 25	gy. v.		Szatmár-Nemeti, Brassó	408	12 15	sz. v.		Szeged
108	2 30	sz. v.		Wien	408	12 15	sz. v.		Szeged
120	2 35	sz. v.		Galanta	408	12 15	sz. v.		Szeged
704	2 40	gy. v.		Bukarest, Bazias	408	12 15	sz. v.		Szeged
6710	2 45	sz. v.		Cegléd, Szolnok	408	12 15	sz. v.		Szeged
6506	3 00	sz. v.		Lajosmizse, Kécskemét	408	12 15	sz. v.		Szeged
172	3 10	sz. v.		Rákospalota-Ujpest	408	12 15	sz. v.		Szeged
140	3 15	sz. v.		Szeged	408	12 15	sz. v.		Szeged
174	4 12	sz. v.		Rákospalota-Ujpest	408	12 15	sz. v.		Szeged
716	4 30	sz. v.		Szeged	408	12 15	sz. v.		Szeged

vonat-szám	óra	perc	vonat-nemje	honnan	vonat-szám	óra	perc	vonat-nemje	honnan
Délelőtt									
149	3 51	sz. v.		Rákospalota-Ujpest	6508	3 40	sz. v.		Kécskem., Lajosmizse
151	5 05	sz. v.		Dunakeszi-Alag	173	3 50	sz. v.		Rákospalota-Ujpest
721	5 15	sz. v.		Cegléd	713	4 05	sz. v.		Temesvár-Józsefváros
723	5 35	sz. v.		Vecses	139	4 10	sz. v.		Nagymaros
725	5 45	sz. v.		Monor	4113	5 05	sz. v.		Esztergom
4103	5 50	sz. v.		Esztergom	175	5 15	sz. v.		Rákospalota-Ujpest
138	5 55	sz. v.		Nagymaros	121	5 55	sz. v.		Ersekújvár
701	6 00	sz. v.		Szolnok, Cegléd	117	6 10	sz. v.		Wien, Berlin
301	6 10	sz. v.		Konstantinápoly, Belgrad	1403	6 20	gy. v.		Berlin, Zsolna
702	6 10	sz. v.		Konstantinápoly, Bukarest	177	6 30	sz. v.		Rákospalota-Ujpest
153	6 22	sz. v.		Rákospalota-Ujpest	707	6 35	sz. v.		Orsova, Bazias
6507	6 30	sz. v.		Lajosmizse	105	6 40	sz. v.		Wien
135	6 35	sz. v.		Nagymaros	107	7 10	sz. v.		Wien
1407	6 40	sz. v.		Berlin, Zsolna	711	7 45	sz. v.		Bazias, Temesvár
503	6 50	gy. v.		Nagyvárad-Vasvárhely	179	8 00	sz. v.		Rákospalota-Ujpest
4105	7 10	sz. v.		Esztergom	731	8 05	sz. v.		Vecses
709	7 15	sz. v.		Bukarest, Bazias	1419	8 10	sz. v.		Nagymaros
155	7 20	sz. v.		Rákospalota-Ujpest	4117	8 15	sz. v.		Piliscsaba
125	7 25	sz. v.		Parkány-Nána	143	8 20	sz. v.		Nagymaros
727	7 30	sz. v.		Cegléd	131	8 55	sz. v.		Parkány-Nána
501	7 35	sz. v.		Bukarest, Kolozsvár	109	9 00	gy. v.		Wien
177	7 40	sz. v.		Vác	720	9 20	sz. v.		Cegléd
6504	7 50	sz. v.		Kécskem., Lajosmizse	4119	9 25	sz. v.		Piliscsaba
127	7 55	sz. v.		Parkány-Nána	650	9 30	sz. v.		Kécskem., Lajosmizse
133	8 10	sz. v.		Paris, Wien	181	9 35	sz. v.		Dunakeszi-Alag
4107	8 15	sz. v.		Esztergom	509	9 40	gy. v.		Szeged, Stanislaw
719	8 40	sz. v.		A.-K. Fegyverháza	146	9 45	sz. v.		Berlin, Zsolna
129	8 45	sz. v.		Parkány-Nána	4115	1 00	sz. v.		Esztergom
159	9 10	sz. v.		Dunakeszi-Alag	180	10 15	sz. v.		Vác
705	9 25	sz. v.		Szeged	140	10 25	sz. v.		Nagymaros
1401	9 40	sz. v.		Berlin, Zsolna, Pozsony	6518	10 30	sz. v.		Ócsa
4109	9 55	sz. v.		Esztergom	117	10 35	sz. v.		Wien
101	10 30	sz. v.		Rákospalota-Ujpest	717	11 00	sz. v.		Temesvár, Bazias
715	10 45	sz. v.		Szeged	101	11 05	k. ost.		London, Ostende
119	11 25	sz. v.		Galanta	185	11 25	sz. v.		Paris, Wien
163	12 00	sz. v.		Rákospalota-Ujpest	123	11 50	sz. v.		Dunakeszi-Alag
Délután									
165	12 30	sz. v.		Rákospalota-Ujpest	4401	5 30	sz. v.		Dorog délelőtt
137	1 20	sz. v.		Nagymaros	4005	7 10	sz. v.		Esztergom
703	1 25	sz. v.		Bukarest, Bazias	4007	8 20	sz. v.		Esztergom
167	1 45	sz. v.		Rákospalota-Ujpest	4009	10 04	sz. v.		Esztergom
505	1 50	sz. v.		T. V. Kolozsvár	3011	2 10	sz. v.		Esztergom délután
103	2 00	sz. v.		Szatmár-Nemeti	4013	5 20	sz. v.		Esztergom
4111	2 08	sz. v.		Esztergom	4017	8 21	sz. v.		Piliscsaba
169	2 40	sz. v.		Dunakeszi-Alag	6019	9 31	sz. v.		Piliscsaba
171	3 00	sz. v.		Rákospalota-Ujpest	4015	10 07	sz. v.		Esztergom

1) Vasár- és ünnepnap május 15-től közlekedik. 2) Vasár- és ünnepnap közli kedik. 3) Vasár- és ünnepnap előtti hétköznap közli. 4) Vasár- és ünnepnap május 15-től bezárolag szeptember 15-ig közlekedik. 5) Minden kedden, csütörtökön, pénteken és vasárnap közli-kedik. 6) Minden hétfőn, szerdán és szombaton közlekedik.

1) Erkezik minden kedden, szerdán, pénteken és vasárnapon. 2) Erkezik minden hétfőn, csütörtökön és szombaton. 3) Vasár- és ünnepnapokon május 15-től közlekedik. 4) Vasárnapokon és ünnepnapokon közlekedik. 5) Vasár- és ünnepnapokon május 15-től bezárolag szeptember 15-ig közlekedik.

A vonatok indulása Budapest k. p.-udvarról.

Érvényes 1913. május hó 1-től.

A vonatok érkezése Budapest k. p.-udvarra.

vonat-szám	óra	perc	vonat-nemje	hová	vonat-szám	óra	perc	vonat-nemje	hová
Délelőtt									
1110	5 40	sz. v.		Bálatonfűred, Tapolca	518	9 40	sz. v.		Bicske
810	5 40	sz. v.		Hatvan	1202	9 45	sz. v.		Szolnok
802	6 20	sz. v.		Ruttká, Berlin	1902	2 55	sz. v.		Szabadka, Sarajevo
22	6 30	sz. v.		Bicske	904	3 20	sz. v.		Tapolca, Eszék
8	6 40	sz. v.		Wien, Graz, Sopron	5209	3 25	sz. v.		Belgrad, Konstantin.
1502	6 45	sz. v.		Kassa, Csorba, Bártfa	1016	3 30	sz. v.		Nagykátá
1512	6 50	sz. v.		Kassa, Csorba	18	4 25	sz. v.		Komárom
1002	7 00	sz. v.		Fiume, Terino, Ráma	322	4 25	sz. v.		Gödöllő
652	7 00	sz. v.		Arad, Brassó	696	5 00	sz. v.		Arad, Bukarest, M.-sziget
100	7 10	sz. v.		Belgrad, Sza, Sarajevo	410	5 10	sz. v.		Lawonec, Lemberg
1302	7 20	sz. v.		Fiume, Graz, Trieste	6	5 15	sz. v.		Wien, Sopron, Szombathely
402	7 25	sz. v.		(Stry, Przemyl, Lemberg)	324	5 20	sz. v.		Gödöllő
312	7 30	sz. v.		Gödöllő	502	5 40	sz. v.		Nagykátá, Szolnok
98	7 45	sz. v.		Belgrad, Sza, Vinkovce	308	5 50	sz. v.		Kunszentmiklós-Tass
608	7 50	sz. v.		Arad, Brassó, Bukarest	1004	6 15	sz. v.		Fiume, Róma, Napoly
1102	8 05	sz. v.		Bálatonfűred, Tapolca	514	6 15	sz. v.		Kolozsvár, Brassó
406	8 10	sz. v.		Munkács, Lawonec	326	6 25	sz. v.		Pécel
512	8 20	sz. v.		Kolozsvár, Brassó	328	6 40	sz. v.		Hatvan
1006	8 25	sz. v.		Eszék, Bród	920	6 45	sz. v.		Kunszentmiklós-Tass
306	8 35	sz. v.		Ruttká, Berlin	28	6 55	sz. v.		Bicske
1706	8 50	sz. v.		M.-sziget, Stanislaw	6249	7 10	sz. v.		Nagykátá, Szolnok
2	9 10	sz. v.		Wien, Sopron	16	7 20	sz. v.		Győr, Triest
22a	9 30	sz. v.		Bicske	332	7 25	sz. v.		Hatvan
1502	9 35	sz. v.		Kassa, Poprad-Felka	1006	7 40	sz. v.		Zágráb, Fiume
918	10 00	sz. v.		Kunszentmiklós-Tass	1708	7 45	sz. v.		M.-sziget, Stanislaw
516	10 05	sz. v.		Nagykátá	1514	8 00	sz. v.		Kassa, Csorba, Bártfa
1112	10 45	sz. v.		Bálatonfűred, Tapolca	910	8 05	sz. v.		